

Beregnet til
Orkdalsregionen

Dokument type
Rapport

Dato
November 2020

PLASTSTRATEGI FOR ORKDALSREGIONEN

Oppdragsnavn **Plaststrategi For Orkdalsregionen**
 Prosjekt nr. **1350037649**
 Mottaker **ReMidt IKS og Orkdalsregionen**
 Dokument type **Rapport**
 Versjon **00**
 Dato **30.11.2020**
 Utført av **Gunhild Flaamo**
 Kontrollert av **Anne Orderdalen Steen**
 Godkjent av **Gunhild Flaamo**
 Beskrivelse **Utarbeidelse av plaststrategi for Orkdalsregionen**

Rambøll
 Kobbegate 2
 PB 9420 Torgarden
 N-7493 Trondheim

 T +47 73 84 10 00
 www.ramboll.no
 Rambøll
 Kobbegate 2
 PB 9420 Torgarden
 NO 915 251 293 MVA

INNHALDSFORTEGNELSE

1.	Bakgrunn	3
1.1	Plastens opprinnelse og bruk	3
1.2	Orkdalsregionens arbeid med plastutfordringen	4
2.	Utfordringen med plast	6
2.1	Miljøutfordringer	6
2.2	Mange plasttyper	7
2.3	Mange aktører	9
2.4	Bærekraft	9
3.	Fokusområder, mål og tiltak	10
3.1	Innkjøp – forbruk – miljøledelse	10
3.2	Kunnskap, informasjon og holdningsskapende arbeid	12
3.3	Håndtering for gjenvinning av plast	15
3.4	Forhindre forsøpling og spredning av mikroplast	18
4.	Mål og Tiltaksplan for orkdalsregionen	22

Frøya kommune arrangerer årlig «Miljøuka» som setter ulike tema på dagsorden, her strandrydding (Foto: Frøya kommune).

1. BAKGRUNN

1.1 Plastens opprinnelse og bruk

I 1910 begynte produksjonen av den første fullsyntetiske plasten, bakelitt. Suksessen med de første plasttypene sparket liv i investeringer og forskning innen kjemisk plastindustri, og ikke lenge etter var det flere typer plast tilgjengelig.

Fra 1950 økte plastproduksjonen betraktelig, og i perioden mellom 1950 og 1980 ble plast et av de aller mest benyttede industrimaterialene i verden. Verdensproduksjonen var 1,5 millioner tonn i 1950, 40 millioner tonn i 1980, 288 millioner tonn i 2012 og ca. 350 millioner tonn (Store Norske Leksikon, *Plast* Lastet ned 24.11.2020 fra <https://snl.no/plast>)

Plast brukes blant annet i mat- og drikkevareemballasje, tekstiler og klær, elektroniske enheter, livreddende medisinsk utstyr og pålitelige byggevarer (se tabell 1). Årsaken til at plast har et så stort bruksområde er egenskaper som lang holdbarhet, fleksibilitet, styrke, lav tetthet, ugjennomtrengelighet og høy termisk og elektronisk motstand (Framtiden i Våre Hender, 2018).

«Det er lett å glemme at plast har hjulpet Marit Bjørgen til å ta OL-gull på ski, og at det har bidratt til at mange tonn druer årlig ikke lenger blir druesaft i bunnen av en pappkasse».

Plast er en fullsyntetisk, kunstig fremstilt polymer, hovedsakelig med basis i råolje og gass, men kan også framstilles av biomasse. Fullsyntetisk vil si at den ikke inneholder molekyler som finnes i naturen, og naturlig nedbrytning tar lang tid. Det antas at plast i naturen har en nedbrytningstid på opp mot 600 år.. Plast, i utgangspunktet makroplast, brytes likevel ned fysisk og blir til mikroplast og nanoplast, og tilsetningsstoffer lekker ut. Denne prosessen går fortere i naturlig miljø, med tilgang på sollys, vann, fysisk påkjenning og temperaturvariasjoner.

Den lange nedbrytningstiden, den verdensomspennende bruken, og plast på avveie i naturen, gjør at vi i dag finner plastavfall praktisk talt over hele kloden, på land og i havet. Det første plastsøppelet i havet rapportert ble rapportert allerede i 1960 (Havforskningsinstituttet – Lastet ned 20.11.20 på <https://www.hi.no/hi>).

Ryddeaksjon Fillan skole i 2017 (Foto: Stein Olav Sivertsen)

1.2 Orkdalsregionens arbeid med plastutfordringen

Mandatet for arbeidet

Med bakgrunn i det økende søkelyset, særlig på plastforsøpling og plast i havet, vedtok Regionrådet for Orkdalsregionen å utarbeide en plaststrategi for regionens kommuner. Ved oppstart av strategiarbeidet bestod Orkland regionråd av kommunene Skaun, Orkland, Hitra, Frøya, Heim og Rindal. ReMidt IKS, det interkommunale renovasjonsselskapet i regionen ble tildelt ansvaret for å iverksette utarbeidelse av en strategi.

Mandat:

En konkret, målbar og godt forankret handlingsplan for plast i kommunene i Orkdalsregionen. Planen skal inneholde tiltak innen:

- ❖ Innkjøp, forbruk og miljøledelse
- ❖ Kunnskap, informasjon og holdningsskapende arbeid
- ❖ Håndtering for gjenvinning av plast
- ❖ Forhindre forsøpling og redusere spredning av mikroplast

Videre føringer fra Regionrådet presiserte at strategien skal bidra til økt kunnskap om gode plastvalg, redusert bruk av engangspplast og økt bruk av gjenvunnet plast, redusert forsøpling og redusert utslipp av mikroplast. Den skal inneholde konkrete tiltak for befolkningen, kommunene, frivillige organisasjoner og næringsliv. Det er viktig å settes søkelyset på interne forhold i kommunene, da kommunene bør gå foran med de gode eksemplene.

Arbeidsgruppe

Det ble nedsatt en arbeidsgruppe bestående av en representant fra regionrådets kommuner ved starten av året; Ida Nessel – Hitra, Øyvør Helstad – Frøya, Lars Wiik – Heim, Atle Wormdal – Orkland, Kirsten Vågø – Skaun, Ole Johan Skjærli – Rindal og Arne Kristian Mo fra ReMidt. Som ansvarlig for utarbeidelse av plaststrategien engasjerte ReMidt Gunhild Flaamo fra Rambøll. Hun har vært prosjektleder for arbeidet og ansvarlig for utarbeidelse av dette dokumentet.

Arbeidsgruppen har sammen med prosjektleder engasjert interne grupper i kommunen, planlagt og arrangert workshop og deltatt i arbeidsgruppe for å drøfte utformingen av dokumentet.

For å utarbeide tiltakene ble engasjerte lokalpersoner og kloke hoder fra regionrådets kommuner, frivillige organisasjoner og næringsliv invitert til workshopen «SMARTERE BRUK AV PLAST» i september 2020 (se vedlegg 1 for deltagerliste). Alle forslag som kom fram i løpet av dagen er samlet i vedlegg 2. Alle deltakere har i etterkant av Work Shop fått anledning til å melde tilbake på utarbeidet utkast. Det ble mottatt 7 tilbakemeldinger som ble innarbeidet i utkast til dokument før gjennomgang i Arbeidsutvalget 23.november 2020.

Forslag til mål og tiltak i dokumentet

Plaststrategien inneholder konkrete mål med forslag til tidspunkt for ønsket måloppnåelse, og tiltak med retningsgivende frister. Forslaget er Regionrådets ambisjon for felleskapet. Regionrådets kommuner kan med grunnlag i forslagene gjøre vedtak og prioritere mål og tiltak i samsvar med egne eksisterende planer og strategier. Strategien omfatter 14 mål og 49 tiltak som er presentert i delkapittel 3.1 – 3.4.

Formell behandling, oppfølging og evaluering

Plaststrategien er behandlet i Regionrådet 4. desember 2020 med en anbefaling om endelig vedtak i Regionrådets kommuner. Siden arbeidet med plaststrategien startet har Aure og Rennebu kommune sluttet seg til Orkdal Regionråd, og har fått informasjon om arbeidet underveis i regionrådets møter. Det er en målsetning at også Aure og Rennebu kommune behandler plaststrategien og gjør sine vedtak på lik linje med de som har deltatt i selve utformingen av strategien.

Regionrådet vil ta ansvar for en evaluering av måloppnåelse og status på framdrift medio 2022.

2. UTFORDRINGEN MED PLAST

2.1 Miljøutfordringer

Plast er et råstoff vi bruker og har behov for i en rekke produkter, og vi ser mange fordeler ved bruk av plast. Samtidig har verdenssamfunnet de siste 10 årene satt søkelys på ulike sider ved plast som en miljøutfordring. De største utfordringene knytter seg til plast og plastprodukters tilsetningsstoffer på avveie i natur og samfunn, men også ressursbruken ved plastproduksjon og de miljømessige sidene ved ukritisk bruk av engangsprodukter er tema til bekymring.

Søkelyset er satt på plastens mange utfordringer både lokalt, nasjonalt og internasjonalt:

- Redusere forbruket av en ikke-fornybar ressurs
Plastproduksjon er fortsatt i hovedsak basert på fossil olje som er en ikke-fornybar ressurs. I tillegg bidrar produksjonen av plast til utslipp av klimagassen CO₂. Samtidig benyttes plastprodukter i f.eks i fly- og biltransportindustrien. Dermed reduseres vekten og behovet for drivstoff bidrar til reduserte utslipp av CO₂. Ved gjenbruk av plast kan CO₂-utslippet reduseres med 1,5 - 2 kilo for hvert kilo plast som materialgjenvinnes, sammenlignet med å produsere ny plast (Grønt Punkt- *Fem Fakta om plast* Lastet ned 24.11.2020 <https://www.grontpunkt.no>)

Dette gir oss en indikasjon på at vi må gjøre smartere valg ved bruk av plast. Vi bør f.eks velge plast til emballasje som øker holdbarheten på mat, og i livsnødvendig utstyr, samtidig som vi bør velge bort engangsartikler og øke kvaliteten og holdbarheten på de plastproduktene vi må ha.

- Lav gjenvinningsgrad – men høye ambisjoner
De fleste husholdninger i Norge i dag har mulighet til å sortere ut plast fra avfallet sitt, og da i hovedsak emballasjeplast. Ifølge Grønt Punkt ble det i 2019 satt 84733 tonn plastemballasje på markedet, og av dette ble 33,5 % materialgjenvunnet (nettsider Grønt Punkt 32.20.20). Det meste av plasten følger likevel restavfallet og blir gjenvunnet til energi, men påvirker ikke materialgjenvinningsgraden. Norge er gjennom EU pålagt å gjenvinne 50% av innsamlet plast innen 2025 og det er et stykke igjen før det målet nås.

DeLoitte har på oppdrag fra Forum for sirkulær plastemballasje gjennomført en kartlegging. Kartleggingen viser at med henteordning samles 7 kilo av et potensiale på 25 kilo. I kommuner med ettersorteringsanlegg sorteres størst mengde plast ut (DeLoitte, 2019). Returselskap organiserer gjenvinningen, og sender i hovedsak innsamlet plast til anlegg i Tyskland. Det finnes også noen få anlegg i Norge f.eks fabrikken i Folldal (Norfolier Green Tec).

Når det gjelder plast fra næringslivet er tallene bedre. Grønt Punkt opplyser at emballasje samlet inn fra næringslivet oppnår en materialgjenvinningsgrad på 54%, og innsamlet landbruksplast oppnår en gjenvinningsgrad på 87 % (Grønt Punkt – lastet ned 10.11.2020). <https://www.grontpunkt.no>)

- Redusere forsøpling og hindre forurensing
Plast på avveie er blitt en stor utfordring med hensyn på forurensing og forsøpling av land og vann i form av både makro-, mikro- og nanoplast.

Plast på strendene i Norge kommer i hovedsak fra Norge viser rapporter for 2019 i fra aksjonen «Hold Norge rent». Dette viser at det har betydning hva vi gjør også i Norge for å redusere forsøplingen, samt finne gode løsninger for håndteringen av avfallet vårt.

Plast slites ned til mindre og mindre partikler, noe som kan føre til at små plastpartikler, mikroplast (<5 mm). Plastpartikler i havet kan bli forvekslet med mat og spist opp av fisk og

andre marine organismer. De aller minste partiklene, dvs. nanoplast, kan trenge inn i organismenes celler (Miljødirektoratet, Faktaark M-1085, 2018). Konsekvensen av mikroplast i organismenes celler mangler vi fortsatt utfyllende kunnskap om, og dette forskes det videre på. Det finnes heller ikke nok kunnskap per i dag for å definere giftigheten av plast og mikroplast, men det er kjent at små plastpartikler har høy tiltrekningskraft for en rekke miljøgifter. Plastproduktene mange tilsetningsstoffer er en bekymring, se mer om det i 2.2.

I tillegg til at mikroplast er en utfordring for levende organismer i havet er det blitt økende oppmerksomhet på forurensning av jord med mikroplast. Plast spres blant annet til jord ved at avløpsslam blir benyttet til jordforbedring i landbruket. Det er antatt at 90 % av mikroplasten i innkommende avløpsvann ender opp i avløpsslammet (NIBIO, 2019).

Plast som flyter kan skylles opp på strender og være svært skjemmende for mennesker, og dermed redusere kvaliteten på friluftslivet og rekreasjonsmuligheter. I tillegg til at det er skadelig for fugler, pattedyr, fisk og andre dyr.

Det er slik vi vil det skal fortsette å være - her Trondheimsfjorden ved Agdenes (Foto: Mostphotos)

2.2 Mange plasttyper

De fleste plasttyper er ikke biologisk nedbrytbare, noe som betyr at flertallet av polymerer som produseres i dag, vil vare i flere tiår, og sannsynligvis i århundrer. Trass usikkerhet rundt den fullstendige økologiske effekten av mikro- og nanoplast, øker bekymringen. Det fryktes at giftige kjemikalier fra plastrester finner veien inn i næringskjeden og medfører risiko for både dyr og menneskers helse. I tillegg til polymerer, blandes også tilsetningsstoffer inn i syntetiske materialer for å øke fleksibiliteten, gjennomsiktigheten, holdbarheten og levetiden. De vanligste er stabilisatorer, fyllere, fargestoff, flammehemmere (f.eks. polybromerte difenyletere), myknere (f.eks. ftalater) og stoffer som gjør plasten hardere. Ftalater er en organisk miljøgift med uheldige effekter (eks hormonforstyrrende) på levende organismer.

Gjenvinnbar Bioplast er i likhet med vanlig plast heller ikke biologisk nedbrytbar. Den kan imidlertid gå inn i samme gjenvinningsløsninger som plast basert på fossilt råstoff (Grønt Punkt – lastet ned 10.11.2020 <https://www.grontpunkt.no/nyhet/hva-er-egentlig-bioplast/>). I tillegg

produseres plast som omtales som nedbrytbar bioplast (bionedbrytbar). Dette er ifølge Grønt Punkt en fellesbetegnelse som dekker spekteret fra lett nedbrytbar – til i praksis ikke nedbrytbar plast. Den er kun nedbrytbar under visse forutsetninger, ikke i norsk natur, og kan ikke inngå i de vanlige innsamlingsløsningene for plast. Se tabell 1 for oversikt over ulike typer plast (Framtiden i Våre Hender, 2018).

TYPE PLAST	TYPISKE PRODUKT	BASE	GJENVINNINGSGRAD	BRYTES DET NED?	HELSEFARE	ANNEN PROBLEMATIKK	
PET(E) Polyethylene terephthalate	Brusflasker, fleece, tepper, beholdere for vaskemiddel, matemballasje		Lett, hvis det ikke er tilsatt farge	Nei, blir til mikroplast	Usikkert. Det er funnet spor av giftstoffer i plastflasker	En ny undersøkelse fant mikroplast i vannet til 93% av vannflaskene som ble testet	
HDPE High-density polyethylene	Flasker, handleposer, leker, matemballasje		Lett	Nei, blir til mikroplast	Usikkert. Det er funnet spor av giftstoffer i plastflasker	En ny undersøkelse fant mikroplast i vannet til 93% av vannflaskene som ble testet	
PVC Polyvinylchloride	Gulvbelegg, hagemøbler, rør, dusjforheng, plastfilm, matoljeflasker, ramme på vindu/dør		Lite resirkulerbar pga tilsetningsstoffer				
LDPE Low-density polyethylene	Poser (f.eks. frossenmat), sixpack-ringer, beholdere, matemballasje, innpakning		Blir vanligvis ikke gjenvunnet				
PP Polypropylene	Matoppbevaring, bildeler, leker, yoghurtboks, engangsbleier, tepper, sugerør, tåteflasker		Vanskelig pga store variasjoner i materialet				
PS Polystyrene	Leker, engangsbestikk, linjal, kammer, CDer, matoppbevaring, isolasjon, kaffelokk, sugerør		Meget energi-krevende og dyrt. Mest vanlige formen for plast-forurensning	Nei, blir til mikroplast raskere ved industriell kompostering	Usikkert. Tilsettes flere kjemikalier enn vanlig. Kan inneholde BPA*	GMO, avskoging, vannforbruk, avling kan brukes til mat	
ANDRE Nylon Acryl ++	Klær, lokk, medisinsk bruk, elektronikk, tåteflasker, drikkeflasker, film i hermetikk, drikkekopper		Vanskelig, om ikke umulig				Avhengig av tilsetningsstoffer. Inneholder vanligvis BPA*
Nedbrytbar plast OBS! Kan merkes komposterbar	Emballasje og poser		Lite resirkulerbar pga tilsetningsstoffer				
Bioplast Mais, hamp, cassava, sukkerrør ++	Emballasje, poser, flasker		Kan gjenvinnes på lik linje og sammen med vanlig plast	Nei, blir til mikroplast	Kan inneholde BPA*	GMO, avskoging, vannforbruk, avling kan brukes til mat	
Komposterbart material Mais, hamp, cassava, sukkerrør ++	Bioposer, engangsartikler, bestikk, emballasje		Umulig	Ja	Usikkert. Lite eller ingen forskning på dette	GMO, avskoging, vannforbruk, avling kan brukes til mat	

Tabell 1: Oversikt over ulike plasttyper og mulig løsning forgjenvinning (Framtiden i Våre Hender, 2018).

Design for gjenvinning

En av de store utfordringene med tanke på gjenvinning er de mange ulike typene plast, og ikke minst produksjon av plastprodukter satt sammen av mange lag ulik plast. Det gjør mekanisk materialgjenvinning så å si umulig, og platen går i hovedsak til energigjenvinning.

Design for gjenvinning handler om å gjøre avfall til ressurser ved at brukte produkter og emballasje kan bli til nye produkt. Hvilket materiale lager du produktet i? Hvilken farge og form skal det ha? Alt dette er med på å avgjøre veien til gjenvinning. Sirkulær økonomi stiller krav til hele verdikjeden, både næringslivet, forbrukeren, kommunene, sorteringsanlegg og gjenvinnere. Design for gjenvinning viser at produsentansvaret også handler om gjenvinnbarheten til emballasjen som sendes ut i markedet. Dersom brukt emballasje skal bli til ressurser, må produsentene med sine innkjøp og design, gjøre det sirkulære enkelt og logisk for resten av gjenvinningskjeden (Grønt Punkt – *design for gjenvinning* lastet ned 10.11.2020 <https://www.grontpunkt.no/nyhet/hva-er-design-for-gjenvinning/>).

2.3 Mange aktører

Det er mange aktører som skal og må jobbe i samme retning for at produksjon, bruk og gjenvinning av plast skal bli en sirkulær prosess. Her er noen viktige ledd;

- ✓ **Produsenter** som produserer plastprodukter og emballasje som kan sorteres og gjenvinnes i større grad
- ✓ **Forbrukere** i husholdninger og næringsliv som tar smartere valg ved bruk av plast, velger bort plast der det finnes gode alternativer, og i mye større grad etterspør produkter med gjenvunnet plast.
- ✓ **Innsamlere** som bidrar med god informasjon og lager effektive løsninger for størst mulig grad av innsamling av den gjenvinnbare platen
- ✓ **Gjenvinnere** som etablerer seg i Norge og samarbeider godt med innsamlere og produsenter av nye plastprodukt
- ✓ Myndigheter som tar større ansvar for å gjøre det lønnsomt å bruke gjenvunnet plast framfor jomfruelig og i tillegg stiller større krav til produsentene.

I dag er Plastretur AS, som driftes av Grønt Punkt Norge, det eneste returselskapet som er godkjent for plastemballasje. Grønt Punkt Norge eies av materialselskapene for emballasje, herunder Plastretur AS, og finansierer og drifter returordningen for det meste av plastemballasjen som tilføres det norske markedet (DeLoitte, 2019).

2.4 Bærekraft

I flere sektorer har det vært økende søkelys på bærekraft og at tiltak vurderes opp mot FNs bærekraftsmål. Målene er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe menneskeskapte klimaendringene innen 2030.

Dette prosjektet berører mange bærekraftsmål bl.a. FNs mål -14 «Liv under vann», mål 12 – «Ansvarlig forbruk og produksjon» og mål 15 «Liv på land». FNs mål 14 ønsker å «Bevare og bruke hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling». FNs mål 12 skal «sikre bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre». FNs mål 15 «skal beskytte skoger og andre økosystemer». Målene kan brukes veiledende i sammenheng med planleggingsarbeid for å prioritere tiltak som vil være mer bærekraftige.

3. FOKUSOMRÅDER, MÅL OG TILTAK

Regionrådets mandat er beskrevet i kapittel 1.2. Det er i samsvar med mandatet utformet tiltak innenfor følgende fokusområder:

1. Innkjøp, forbruk og miljøledelse
2. Kunnskap, informasjon og holdningsskapende arbeid
3. Håndtering for gjenvinning av plast
4. Forhindre forsøpling og redusere spredning av mikroplast

Som en innledning og bakgrunn for valg av tiltak er det beskrevet noen utfordringer knyttet til hvert fokusområde, og arbeid nasjonalt for å bidra til løsning på utfordringene. Det følger også en kort beskrivelse av status lokalt knyttet til flere av utfordringene.

3.1 Innkjøp – forbruk – miljøledelse

Utfordring
<p>Virksomhetene (kommune, bedrift, organisasjon) er store innkjøpere og forbrukere, og har i lys av den rollen stor forbrukermakt.</p> <p>Det foreligger ikke tall på bruk av engangsprodukter eller engangsemballasje i noen av regionrådets kommuner.</p>
Hva gjøres nasjonalt
<p>EU forbyr engangspplast fra juli 2021, Miljødirektoratet har laget et tilsvarende forslag til forbud og anbefaler at det trer i kraft sommeren 2021.</p> <p>DIFI har utarbeidet en innkjøpsveileder (Hvordan redusere plast i anskaffelser - og bruke plast smartere) som gir råd til offentlige virksomheter som har som mål å redusere sitt plastforbruk.</p>
Hva gjøres lokalt
<p>Orkland</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har vedtatt en egen anskaffelsesstrategi • Har egen innkjøpsansvarlig • Er ikke en del av en felles innkjøpsavtale • Stiller ulike miljøkrav ved den enkelte anskaffelsen • Alle skoler og barnehager skal være Miljøfyrtårnsertifisert i løpet 2021. Flere av kriteriene i Miljøfyrtårns miljøkartlegging har fokus på miljøtema og plast.
<p>Skaun</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har ikke innkjøpsreglement • Har egen innkjøpsansvarlig • Er med i noen fylkesavtaler, Værnes regionen, Skaun og Melhus har noen felles avtaler • Stiller pr i dag ingen miljøkrav ved anskaffelser • Flere av skolene er «grønt flagg skoler»
<p>Rindal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har felles strategi/retningslinjer ed kommunene i innkjøps samarbeidet. • Økonomisjefen er innkjøpsansvarlig • Er en del av Nordmøre Interkommunale Innkjøps samarbeid hvor det ikke stilles tydelige miljøkrav.
<p>Hitra</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har ikke eget innkjøpsreglement • Følger opp villfyllinger og forurensning som enkeltsaker ved forurensningsmyndigheten • Stiller per idag ikke tydelige miljøkrav ved offentlige anskaffelser • Har idag ikke en egen innkjøpsansvarlig. Ansvar dekkes av en Controller.
<p>Frøya</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har et innkjøpsreglement, og er en del av Trøndelag fylkeskommune innkjøpsavtale. • Enkelte rammeavtaler blir fremforhandlet av Fylkeskommune på vegne av flere medlemskommuner. • Miljøaspektet tillegges vekt, eller er et kriterie ved alle anskaffelser. • Flere oppvekstsenter her Grønt-flagg sertifisering, og tema første året har vært marin forsøpling.
<p>Heim</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har innkjøpsreglement • Innkjøpsansvarlig • Innkjøps samarbeid med Trøndelag Fylkeskommune • Ikke opplysninger om miljøkravene som stilles til innkjøp.

KR Bygg mottar sertifikat som Miljøfyrtårnbedrift fra Oddbjørn Bang – Ordfører i Orkland kommune (Foto: Orkland kommune).

**Helen Hartel Rådgivning mottar sertifikat som Miljøfyrtårnbedrift fra Jarle Svanem – Ordfører i Heim kommune
Helen Hartel er også godkjent Miljøfyrtårnsertifisør, til venstre tidligere næringssjef Olav Hunnes, til høyre
godkjent Miljøfyrtårnsertifisør Jorulf Magne Gumdal (Foto: Avisasør-Trøndelag).**

Mål

- M1** Alle kommunene skal etablere et innkjøpsreglement som inkluderer miljøkrav knyttet til plast innen utgangen av 2022.
- M2** Tre av åtte kommuner skal ha innført miljøledelse innen utgangen av 2022.
- M3** Åtte av åtte kommuner skal innført miljøledelse innen utgangen av 2024.
- M4** Alle kommunene skal ha kartlagt forbruket av engangsartikler av plast medio 2022 (eks plastkopper, engangsemballasje i matproduksjon, løftekladder, engangshansker).

Tiltak

Nr	Interne tiltak i kommunen	Ansvar	Frist (år)
T1.1	Etablere samarbeid og nettverk (nabokommuner/fylke) på innkjøp med miljøkrav	Kommuneldelse /Innkjøpssektor	1-2
T1.2	Etablere et overordnet innkjøpsreglement med sjekklister og tydelige rutiner	Innkjøpssektor	1-2
T1.3	Innføring i Miljøledelse for administrativ og politisk ledelse i kommunene	Regionrådet	1
T1.4	Innføre Miljøledelse ved å sertifisere hele eller deler av kommunen etter ISO 14001/Miljøfyrtårn/Grønt Flagg	Kommuneledelse	1-2
T1.5	Stille krav om redusert emballasje/gjenvinnbar emballasje ved levering av varer	Innkjøpssektor	1-4
T1.6	Ved innkjøp av plastprodukter skal det velges produkter med en andel resirkulert plast	Innkjøpssektor	3-4
T1.7	Ved innkjøp skal det velges svanemerkede produkter der dette finnes som et alternativ	Innkjøpssektor	3-4
T1.8	Fase ut bruken av engangsartikler av plast	Kommuneleder	1-2
T1.9	Fase ut bruk av porsjons- eller småposeforpakninger	Innkjøpssektor	1
T1.10	La natur- og miljøfokus være sentralt i planer	Kommunestyret	Fortløpende

	Tiltak i samarbeid med næringslivet		
T1.11	Utvikle, initiere og finansiere forskning og utviklingsprosjekt med søkelys på smartere bruk av plast og bruk av alternative materialer	Næringshagen i Orkdalsregionen	3-4

3.2 Kunnskap, informasjon og holdningsskapende arbeid

Utfordring
Kompetanse og kunnskap danner grunnlaget for holdningsskapende arbeid. Virksomhetene (kommune, bedrift, organisasjon) har ulike kanaler for kompetansebygging, og ulike arenaer for holdningsskapende arbeid.
Hva gjøres nasjonalt
TV-aksjon2020 «Et hav av muligheter» har gjennom høsten bidratt med mange fine artikler og programmer og har vist at befolkningen har et stort engasjement for utfordringene knyttet til plast i havet. Læreplanene gir overordnede mål for hva slags kompetanse elevene skal oppnå i hvert enkelt fag. Bærekraftig utvikling er innført som et av tre tverrfaglige temaer i grunnskole og videregående skole fra 2019, og skal inngå i fagene der dette er naturlig.

Hva gjøres lokalt	
Orkland	<ul style="list-style-type: none"> I tillegg til Miljøfyrtårnordningens kunnskapsdeling om forbruk og plast, er det ikke etablert noen arenaer. Skoleklasser/barnehager har sporadisk gjennomført strandryddeaksjoner.
Skaun	<ul style="list-style-type: none"> Kultur skal sende ut en oppfordring: kommunen prøver å redusere bruken av engangsplast og at man derfor oppfordrer lag og organisasjoner, det skal legges med en link til en brosjyre fra Norges idrettsforbund Oppfordring til å delta i strandryddeaksjonen, samt at driftskontoret i samarbeid med skoler og barnehager har felles ryddedag før 17.mai
Rindal	<ul style="list-style-type: none"> 7. trinn er på kystleirskole på Bjørnsund hvert år. Tema hva som driver i land fra havet. I naturfag/miljøarbeid er plast nevnt hvert år i forbindelse med undervisning. Plasthvalen for noen år siden gjorde stort inntrykk. Remidt-skolen arrangeres årlig for 4.klassinger. Skolen har ryddeaksjon hver vår langs ruta for 17.mai-toget.
Hitra	<ul style="list-style-type: none"> Oppvekstsektoren har stort fokus på marin forsøpling og er årlig ute og rydder plast. Marin forsøpling miljø er en del av læreplanen, men det er potensiale for utvikling her. Det er ikke etablert arenaer for kunnskapsdeling om forbruk av plast. Det arrangeres ingen andre aksjoner/kampanjer foruten strandryddeaksjonen.
Frøya	<ul style="list-style-type: none"> Frøya kommune har i 2020 vedtatt handlingsplan for håndtering av marin forsøpling, som er en videreføring og utvikling av strategier og handlingsplan for håndtering av marin forsøpling fra 2017. Inneholder blant annet: deltakelse i Rydd Norge Trøndelag, stimuleringsmidler til frivilligheten for strandrydding, deltakelse i lokale ryddeaksjoner og utdeling av gule sekker i samarbeid med ReMidt, gjennomføre årlig Miljøuka, plukkposen, ansatte på Herredshuset gjennomfører en ryddeaksjon, informasjon via nettside og facebookside. Det gis jevnlig informasjon sammen med brann- og redning om hva som er tillatt av bålbrekking og da spesielt opp mot St.Hans. Gassballonger ble forbudt under 17.maifeiring
Heim	<ul style="list-style-type: none"> Holdningsskapende arbeid: Miljø- og ressursplaner i tidligere kommuner. Skolesektoren: Holdningsskapende arbeid gjennom læreplanene. Etablert arenaer ifb. Hold Norge- rent kampanjer. Halså kommune. Foreløpig ikke eget konsept. Aksjoner- kampanjer. Strandryddeaksjoner fast hvert år, andre ryddeaksjoner etter behov. Frivillisentralen har i samarbeid med kommunens administrasjon organisert aksjoner, frivillisentralen sitter på kompetanse på koordinering og oversikt over frivillige lag og foreninger Oppdrettsnæringen har organisert og sponset ryddeaksjoner Strandryddeaksjoner på naturreservatene Røstøya og Soløya.

Miljøagentene lager fotoutstilling om marin forsøpling i Miljøuka 2019. Foto: Frøya kommune

Mål

- M5** Alle kommuner skal ha publisert artikler på nettsider/sosiale medier/lokalaviser om utfordringer med plast og tiltak gjennomført i egen kommune medio 2022
- M6** En skole i alle kommuner skal ha søkelys på tema forbruk og utfordringer med plast medio 2022
- M7** Alle kommuner skal ha innført ReMidt-skolen for 4. klassinger innen 2022

Tiltak

Nr.	Interne tiltak i kommunen	Ansvar	Frist (år)
T2.1	Kunnskapsøkning i befolkningen knyttet til plastens konsekvenser og søkelys på alternativer til plast	Sektor Miljø/Kultur/ Kommunikasjon	1-2
T2.2	Samarbeid med media om holdningsskapende arbeid med fokus på plast, avfall og strandrydding		1-3
T2.3	Bruke sosiale medier for å spre budskapet om forbruk, plast og strandrydding		1-3
T2.4	Øke kunnskap om plast og forbruk inn i skoler og barnehager	Sektor oppvekst	1-3
T2.5	Innføre og videreføre ReMidt-skolen for 4.klassinger	Sektor oppvekst/ReMidt	1-2

Nr.	Tiltak sammen med frivillige organisasjoner		
T2.6	Etablere lokallag av Miljøagentene i kommunen	Sektor Miljø/ Kultur	1-3
T2.7	Det etableres samarbeid mellom den enkelte kommune og Frivilligsentraler for å organisere ryddeaksjoner	Sektor Kultur	1-3

Nr.	Tiltak i samarbeid med næringslivet		
T2.8	Kartlegge holdninger blant entreprenører og andre relevante aktører om en panteordning på plast i byggeprosjekter (a la pant på flasker)	Næringshagen/ Sektor Næring/ Næringsforeningene	2-4
T2.9	Kampanje på alternativ til rundballeplast (flatsilo/høgsilo)	Sektor Næring/	1-2

Landbruksplast på ville veier på Frøya. Foto: Frøya kommune

3.3 Håndtering for gjenvinning av plast

Utfordring	
Gode løsninger for innsamling og kildesortering av plast er grunnlaget for å øke mengden råstoff til gjenvinning. Det er avgjørende med god kvalitet på innsamlet plast for videre bruk som råstoff.	
Hva gjøres nasjonalt	
<ul style="list-style-type: none"> • Miljødirektoratet oversendte 1.10.2018 forslag til ny forskrift med krav om utsortering av plast i husholdninger og næringsliv • Kommunen er myndighet på å rydde opp i forsøpling/villfyllinger, og det foreligger veiledningsmateriale fra FM 	
Hva gjøres lokalt	
Alle kommunene har løsning for kildesortering av plast i husstandene.	
Orkland	
<ul style="list-style-type: none"> • Brorparten av de kommunale enhetene har utsortering av plast på alle kommunale enheter i dag. Ny avtale planlegges slik at samtlige enheter skal ha plaatsortering. • Byggesaksavdelingen følger opp saker i tråd med forurensningslovens §§ 27 og 28. 	
Skaun	
<ul style="list-style-type: none"> • Det er utsorteringsløsning med egne beholdere for plast på den nye ungdomsskolen, og det er planlagt tilsvarende løsning for utsortering på Rådhuset • Ved melding om dumping av søppel drar kommunen ut og rydder opp 	
Rindal	
<ul style="list-style-type: none"> • Utleieboliger har utsortering som private boliger. • Helsetunet sorterer i storpose. • Skole og barnehage ingenting. Skolen sorterer plast på eget initiativ. • Kommunehuset sorterer i hardplast og mykplast. • Mindre spredte sorteringsmuligheter mangler. • Har utarbeidet «Plan for opprydding av avfall, forurensning og ulovlig brenning 2018-2022». Pålegg om opprydding gis både etter tips og "oppsøkende virksomhet", og innbyggere og næringsliv informeres om lovlig håndtering av avfall 	

Hitra	<ul style="list-style-type: none"> Ingen løsning for utsortering av plast på kommunale enheter. Planavdelingen har etablert løsning for utsortering av plast på eget initiativ Hitra kommune har ikke satt særskilt fokus på villfyllinger.
Frøya	<ul style="list-style-type: none"> Alle kommunale enheter har egne stativ for kildesortering av myk- og hardplast. Teknisk v/forvaltning behandler saker om forsøpling etter forurensingsloven §§ 27 og 28. Det er ikke arbeidet systematisk med forsøpling, men enkeltsaker som kommunen har blitt kjent med via tips eller ved egne befaringer.
Heim	<ul style="list-style-type: none"> Det er etablert utsortering av plast via ReMidt IKS med egne beholdere i kommunale bygg Villfyllinger følges opp etter forurensingsloven når kommunen mottar melding om villfylling.

PPlastemballasje for gjenvinning ved en av ReMidt IKS mange gjenvinningsstasjoner (Foto:ReMidt IKS)

Mål

- M8** Alle kommuner skal ha etablert innsamlingsløsning for plast i alle kommunale enheter medio 2022
- M9** Alle kommuner skal etablere en strategi for opprydding i forsøplingsaker (plast) og ulovlig lagring av brukte gjenstander (§ 28 i forurensningsloven) innen 2022
- M10** Regionrådet i Orkdalsregionen skal sende minst en henvendelse til nasjonale myndigheter/nasjonale fagorganisasjoner for å påpeke bedre nasjonale løsninger som initierer smartere bruk av plast

Tiltak

Nr.	Interne tiltak i kommunen	Ansvar	Frist (år)
T3.1	Etablere innsamlingsløsning for plast i alle kommunale enheter	Teknisk sektor	1
T3.2	Bedre veiledning i sortering av plast i forbindelse med etablerte innsamlingsløsninger	ReMidt IKS	1
T3.3	Kjøpe inn og øke gjenbruk av produkter/utstyr med god kvalitet	Sektor innkjøp	Fort-løpende

T3.4	Prioriter arbeidet med oppfølging av forsøplingsaker og avfall på avveie	Kommuneleder /ordfører	1-2
T3.5	Etablere interkommunalt samarbeid for saksbehandling og oppfølging av forsøpling og avfall på avveie	Kommuneleder /ordfører	3-4
T3.6	Informasjon om forbud mot åpen brenning av avfall/plast på bål og i småovner	Teknisk sektor/ Miljø	

Nr.	Samarbeid med næringsliv	Ansvar	Frist
T3.7	Etablere maskinell utsortering av plast	ReMidt IKS	2-4
T3.8	Være pådrivere for at landbruksplast går til gjenvinning og ikke blir til avfall i natur og landskap.	Sektor landbruk/ Landbruks-organisasjoner	Fortløpende

Nr.	Politisk arbeid mot nasjonale myndigheter/fagorganisasjoner		
T3.9	Påvirke arbeidet med å innføre avgifter på bruk av ny plast (EU, nasjonalt)	Regionrådet	1-2
T3.10	Være pådriver for å få myndigheter til å stille krav til produsenter om merking av avfallshåndtering av produkter	Regionrådet	3-4

Avfallsbu på friområde i Skaun (Foto: Skaun kommune)

3.4 Forhindre forsøpling og spredning av mikroplast

Utfordringer	
<p>Forsøpling av land, strand, sjø og hav er et pågående og økende problem.</p> <p>Fibre fra syntetiske tekstiler ender opp som mikroplastforurensning i slam eller i havet ved vasking av tekstiler i vaskemaskin.</p>	
Hva gjøres nasjonalt	
<ul style="list-style-type: none"> • Hold Norge Rent er en ideell forening med fokus på å redusere forsøpling og engasjere offentlig, privat og frivillig sektor i oppryddingsarbeid • Fylkesmannen i Trøndelag har utarbeidet retningslinjer for etablering av snødeponi • Forurensede masser skal leveres til godkjent mottak • Miljødirektoratet har utarbeidet flere veiledere knyttet til avfallsplaner i havner • Det Europeiske kjemikaliebyrået (ECHA) forbereder forslag til nye reguleringer mot mikroplast som tilsatt additiv i produkter. • Miljødirektoratet har oversendt forslag til forskrift for å redusere utslipp av gummigranulat fra kunstgressbaner • Miljødirektoratet foreslår å innføre produsentansvar for plastholdig utstyr fra fiskeri og oppdrettsnæringen (gir plikt til å sørge for at utstyret håndteres på en god måte når det er utrangert) 	
Hva gjøres lokalt	
Orkland	<ul style="list-style-type: none"> • Bortsett fra enkelte skoler/barnehager og private som gjennomfører strandryddeaksjoner, er det ingen egne kommunale tiltak. • Hovedsakelig brukes det gummimatter. • Ett anlegg har skiftet ut gummigranulat og bruker kork. Resten benytter gummigranulat. • Det er varierende løsninger for deponering av snø, men det meste tømmes på elv/sjø og i terreng. En privat entreprenør har godkjent mottak for snødeponi-masser. • I hovedsak leveres sandfangmasser til godkjent mottak. • Utover skole-/barnehageaksjoner arrangeres ingen kommunale ryddeaksjoner.
Skaun	<ul style="list-style-type: none"> • Gummigranulat (drift av kunstgressbaner), miljøvennlig merking av turløyper – følger merkehåndboken, • Fallmatter benyttes, men ambisjonen er at det ikke skal brukes, sikkerhetssand benyttes også
Rindal	<ul style="list-style-type: none"> • Beholdere for avfall er plassert ved sentrale punkter på offentlige steder. (Viktigste er kanskje "tvungen renovasjon", at folk har betalt på forhånd, og at det er gratis å levere på miljøstasjonen.) • Grus under stativer. Plastgummi under klatrestativ. Hardplast i ballbinge. Ballbinge på Øvre har kunstgressbane med sand. • Rindalshallen har gummigranulat. • Snø deponeres på 3 faste lokaliteter, hvor det gjennomføres opprydding av søppel hver vår. • Sandfangmasser blir hentet av Børstad og levert godkjent mottak. • I 2018 ble det arrangert metallinnsamling i samarbeid med Bondelaget mfl. Skolen har ryddeaksjon hver vår før 17. Mai i områder hvor toget skal gå.
Hitra	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunen har fokus på å skape engasjement rundt strandryddeaksjonen og på å holde Hitra rent. • Skoler og barnehager har stort sett grus, gress og asfalt som dekke. • Snø har ofte blitt deponert på sjø. • Det blir arrangert kommunale ryddeaksjoner med deltakelse både fra administrasjonen og politisk. • Det er ikke kjent hvordan masser fra sandfangskummer håndteres.
Frøya	<ul style="list-style-type: none"> • Frøya kommunen har vedtatt handlingsplan for håndtering av marin forsøpling. Holdningsskapende arbeid er en del av dette. Ved å ha med flest mulig på strandryddeaksjoner ser flere hvor ille det er fatt med søppel langs kysten. • Det benyttes fallsand og gummimatter under lekeplassutstyr i skoler og barnehager. • Kunstgressbanene har gummigranulat. • På Frøya er det milde vintre, slik at det ikke blir deponert noe snø. • Parkeringsplasser blir brøytet og snøen blir brøytet ut til kantene på plassene og ligger der til den smelter. • Masse fra sandfang og sluk blir deponert sammen med andre masser som for eksempel grøftrensmasser. Det ble tatt prøver av masser fra sandfang for noen år siden og disse viste seg å være rene masser uten spor av olje. Massene er ikke analysert for mikroplast
Heim	<ul style="list-style-type: none"> • Det er utplassert avfallsbeholdere i Kyrksæterøra sentrum, og på friområder og naturvernområder. • En person gjennomfører regelmessig søppelplukking i sentrum for øvrig. • Falldekker benyttes. • Kunstgressbaner: Gummigranulat. • Snødeponering Tidligere kjørt snøen på sjøen. Deponi er under utredning (Kyrksæterøra.)

- Masser fra sandfangkummer og sluk håndteres etter forurensningslovens regler.
- Kommunale ryddeaksjoner: Hold Norge Rent strandryddeaksjoner. Kommunal Sponsing av lag og foreninger for strandryddeaksjoner. Møre og Romsdal Friluftsråd: StikkUt Plukk – ryddeaksjoner

Uregulert deponering av snø på elvebredden til Orkla. Foto: Orkland kommune

Mål

- M11** Alle kommunene i Orkdalsregionen skal på eksisterende kunstgressbaner bidra til at det installeres sluk som samler opp gummigranulat, samt oppsamlingsrister ved inn- og utgang medio 2022.
- M12** Alle kommuner skal innen medio 2022 ha iverksatt minst ett tiltak som reduserer utslipp av mikroplast.
- M13** Alle kommuner skal utarbeide avfallsplaner for, og få på plass avfallsløsninger på småbåthavnene innen 2022.
- M14** Gjennomføre strandrydding ved alle større strender i kommunene innen 2023

Tiltak

Nr.	Interne tiltak i kommunen	Ansvar	Frist (år)
T4.1	Videreføre strandryddeaksjonen «Hold Midt-Norge rent»	Sektor Miljø og ReMidt	Fortløpende
T4.2	Velge miljømerkede produkter til hud og tannpleie i helse- og oppvekstsektoren (fase ut produkter med mikroplast)	Sektor Innkjøp/Miljø	1-4
T4.3	Velge transportløsninger ved vareleveranser som ikke bidrar til spredning av mikroplast gjennom dekkslitasje	Sektor Innkjøp/Miljø	1-4
T4.4	Innsamlet masse fra sandfang og sluk knyttet til vei skal leveres til godkjente mottak	Teknisk sektor	1
T4.5	Etablere lokale snødeponi i samsvar med forurensningsregelverk	Teknisk sektor	1

T4.6	Etablere renseløsninger for å fjerne mikroplast fra avløp fra vask av tekstiler/utstyr i kommunale enheter før påslipp til kommunalt nett	Sektor teknisk	1-3
T4.7	Ved behandling av søknader om etablering av nye flytebrygger skal det oppfordres til bruk av miljøvennlige løsninger (ikke isopor)	Sektor teknisk	Fort-løpende

Nr.	Tiltak i samarbeid med frivillige organisasjoner/idrettslag		Frist (år)
T4.8	Etablere en overordnet plan for utskifting av plastgranulat på kunstgressbaner til miljøvennlige produkter (eks kokos, kork og olivenstein) i kommunen	Sektor kultur	1-4
T4.9	Ved skifte av kunstgressdekke skal plastgranulat erstattes med miljøvennlige alternativer (eks kokos, kork og olivenstein)	Sektor kultur	3-6
T4.10	På eksisterende kunstgressbaner skal det installeres sluk som samler opp gummigranulat, samt oppsamlingsrister ved inn- og utgang	Sektor kultur	1-2

Nr.	Tiltak i samarbeid med næringslivet		Frist (år)
T4.11	Utarbeide avfallsplan for småbåthavner i kommunen og inkludere krav til rensing av vaskevann	Sektor teknisk/Miljø	1-2
T4.12	Initiere kampanje på valg av mer miljøvennlig fiskeredskap	Sektor Næring/Næringsforening	3-4
T4.13	Registrering av eierløst avfall fra oppdrettsnæring	Sektor Næring/Næringsforening	3-4
T4.14	Krav til miljøtiltak ved vedlikeholdsarbeid på skip som ligger til kai	Sektor Næring	3-4
T4.15	Initiere profesjonell rydding av strandsonen basert på erfaringer fra blant annet Mausund Feltstasjon	Regionrådet	3-4
T4.16	Etablere økonomisk insentiv for å få gjennomført strandrydding	Sektor teknisk/Miljø/Næringsforening	3-4

Nr.	Politisk arbeid mot nasjonale myndigheter/fagorganisasjoner	Ansvar	Frist (år)
T4.17	Etablere finansieringsløsning for håndtering av eierløst (på land og til vanns) avfall hvor staten tar et større ansvar	Regionrådet	3-4
T4.18	Bidra til utvidelse av prosjektet «Fishing for litter ¹ » til å omfatte hele Norge	Regionrådet	3-4
T4.19	Initiere krav til rensing av mikroplast fra tunnelvann og overflatevann i større tettsteder	Regionrådet	1-3

¹ Fishing For Litter tilbyr deltakende fartøy å levere oppfisket marint avfall gratis i utvalgte havner langs kysten

Strandrydding Hitra kommunestyre 2018 (Foto: Hitra kommune)

Halsa barne- og ungdomsskole rydder strender på Fættan i Valsøyfjorden. Ryddeaksjonen var organisert og sponset av oppdrettsnæringen (Foto: Heim kommune)

4. MÅL OG TILTAKSPLAN FOR ORKDALSREGIONEN

Tabellen nedenfor gir en samlet oversikt over alle mål og tiltak i dette dokumentet

Fokusområde 1 - Innkjøp, forbruk og miljøledelse			
MÅL:			
M1	Alle kommunene skal etablere et innkjøpsreglement som inkluderer miljøkrav knyttet til plast innen utgangen av 2022.		
M2	Tre av åtte kommuner skal ha innført miljøledelse innen utgangen av 2022.		
M3	Åtte av åtte kommuner skal innført miljøledelse innen utgangen av 2024.		
M4	Alle kommunene skal ha kartlagt forbruket av engangsartikler av plast medio 2022 (eks plastkopper, engangsemballasje i matproduksjon, løftekladder, engangshansker).		
TILTAK			
Nr	Interne tiltak i kommunen	Ansvar	Frist (år)
T1.1	Etablere samarbeid og nettverk (nabokommuner/fylke) på innkjøp med miljøkrav	Kommuneldelse Sektor innkjøp	1-2
T1.2	Etablere et overordnet innkjøpsreglement med sjekklister og tydelige rutiner	Innkjøpssektor	1-2
T1.3	Innføring i Miljøledelse for administrativ og politisk ledelse i kommunene	Regionrådet	1
T1.4	Innføre Miljøledelse ved å sertifisere hele eller deler av kommunen etter ISO 14001/Miljøfyrtårn/Grønt Flagg	Kommuneledelse	1-2
T1.5	Stille krav om redusert emballasje/gjenvinnbar emballasje ved levering av varer	Innkjøpssektor	1-4
T1.6	Ved innkjøp av plastprodukter skal det velges produkter med en andel resirkulert plast	Innkjøpssektor	3-4
T1.7	Ved innkjøp skal det velges svanemerkede produkter der dette finnes som et alternativ	Innkjøpssektor	3-4
T1.8	Fase ut bruken av engangsartikler av plast	Kommuneleder	1-2
T1.9	Fase ut bruk av porsjons- eller småposeforpakninger	Innkjøpssektor	1
T1.10	La natur- og miljøfokus være sentralt i planer	Kommunestyret	Fort-løpende
Tiltak i samarbeid med næringslivet			
T1.11	Utvikle, initiere og finansiere forskning og utviklingsprosjekt med søkelys på smartere bruk av plast og bruk av alternative materialer	Næringshagen i Orklandsregionen	3-4
Fokusområde 2: Kunnskap, informasjon og holdningsskapende arbeid			
MÅL:			
M5	Alle kommuner skal ha publisert artikler på nettsider/sosiale medier/lokalaviser om utfordringer med plast og tiltak gjennomført i egen kommune medio 2022		
M6	En skole i alle kommuner skal ha søkelys på tema forbruk og utfordringer med plast medio 2022		
M7	Alle kommuner skal ha innført ReMidt-skolen for 4. klassinger innen 2022		
Tiltak			
Interne tiltak i kommunen			
T2.1	Kunnskapsøkning i befolkningen knyttet til plastens konsekvenser og søkelys på alternativer til plast	Sektor Miljø/Kultur/ Kommunikasjon	1-2
T2.2	Samarbeid med media om holdningsskapende arbeid med fokus på plast, avfall og strandrydding		1-3

T2.3	Bruke sosiale medier for å spre budskapet om forbruk, plast og strandrydding		1-3
T2.4	Øke kunnskap om plast og forbruk inn i skoler og barnehager	Sektor oppvekst	1-3
T2.5	Innføre og videreføre ReMidt-skolen for 4.klassinger	Sektor oppvekst/ ReMidt IKS	1-2

Tiltak sammen med frivillige organisasjoner

T2.6	Etablere lokallag av Miljøagentene i kommunen	Sektor Miljø/ Kultur	1-3
T2.7	Det etableres samarbeid mellom den enkelte kommune og Frivilligsentraler for å organisere ryddeaksjoner	Sektor Kultur	1-3

Tiltak i samarbeid med næringslivet

T2.8	Kartlegge holdninger blant entreprenører og andre relevante aktører om en panteordning på plast i byggeprosjekter (a la pant på flasker)	Næringshagen/ Sektor Næring/ Næringsforeningene	2-4
T2.9	Kampanje på alternativ til rundballeplast (flatsilo/høgsilo)	Sektor Næring/	1-2

Fokusområde 3: Håndtering for gjenvinning av plast

MÅL:

M9 Alle kommuner skal etablere en strategi for opprydding i forsøplingsaker (plast og ulovlig lagring av brukte gjenstander (§ 28 i forurensningsloven) innen 2022

M8 Alle kommuner skal ha etablert innsamlingsløsning for plast i alle kommunale enheter medio 2022

M10 Regionrådet i Orkdalsregionen skal sende minst en henvendelse til nasjonale myndigheter/nasjonale fagorganisasjoner for å påpeke bedre nasjonale løsninger som initierer smartere bruk av plast

Tiltak

Nr.	Samarbeid med næringsliv	Ansvar	Frist
T3.7	Etablere maskinell utsortering av plast	ReMidt IKS	2-4
T3.8	Være pådrivere for at landbruksplast går til gjenvinning og ikke blir til avfall i natur og landskap.	Sektor landbruk/ Landbruks- organisasjoner	Fort- løpende
Nr.	Politisk arbeid mot nasjonale myndigheter/fagorganisasjoner		
T3.9	Påvirke arbeidet med å innføre avgifter på bruk av ny plast (EU, nasjonalt)	Regionrådet	1-2
T3.10	Være pådriver for å få myndigheter til å stille krav til produsenter om merking av avfallshåndtering av produkter	Regionrådet	3-4

Fokusområde 4: Forhindre forsøpling og spredning av mikroplast

MÅL:

M11 Alle kommunene i Orkdalsregionen skal på eksisterende kunstgressbaner bidra til at det installeres sluk som samler opp gummigranulat, samt oppsamlingsrister ved inn- og utgang medio 2022.

M12 Alle kommuner skal innen medio 2022 ha iverksatt minst ett tiltak som reduserer utslipp av mikroplast.

M13 Alle kommuner skal utarbeide avfallsplaner for, og få på plass avfallsløsninger på småbåthavnene innen 2022.

M14 Gjennomføre strandrydding ved alle større strender i kommunene innen 2023

Tiltak			
Nr.	Interne tiltak i kommunen	Ansvar	Frist (år)
T4.1	Videreføre strandryddeaksjonen «Hold Midt-Norge rent»	Sektor Miljø og ReMidt	Fortløpende
T4.2	Velge miljømerkede produkter til hud og tannpleie i helse- og oppvekstsektoren (fase ut produkter med mikroplast)	Sektor Innkjøp/Miljø	1-4
T4.3	Velge transportløsninger ved vareleveranser som ikke bidrar til spredning av mikroplast gjennom dekkslitasje	Sektor Innkjøp/Miljø	1-4
T4.4	Innsamlet masse fra sandfang og sluk knyttet til vei skal leveres til godkjente mottak	Teknisk sektor	1
T4.5	Etablere lokale snødeponi i samsvar med forurensningsregelverk	Teknisk sektor	1
T4.6	Etablere renseløsninger for å fjerne mikroplast fra avløp fra vask av tekstiler/utstyr i kommunale enheter før påslipp til kommunalt nett	Sektor teknisk	1-3
T4.7	Ved behandling av søknader om etablering av nye flytebrygger skal det oppfordres til bruk av miljøvennlige løsninger (ikke isopor)	Sektor teknisk	Fortløpende
T3.7	Etablere maskinell utsortering av plast	ReMidt IKS	2-4
Tiltak i samarbeid med frivillige organisasjoner/idrettslag			
T4.8	Etablere en overordnet plan for utskifting av plastgranulat på kunstgressbaner til miljøvennlige produkter (eks kokos, kork og olivenstein) i kommunen	Sektor kultur	1-4
T4.9	Ved skifte av kunstgressdekke skal plastgranulat erstattes med miljøvennlige alternativer (eks kokos, kork og olivenstein)	Sektor kultur	3-6
T4.10	På eksisterende kunstgressbaner skal det installeres sluk som samler opp gummigranulat, samt oppsamlingsrister ved inn- og utgang	Sektor kultur	1-2
Tiltak i samarbeid med næringslivet			
T4.11	Utarbeide avfallsplan for småbåthavner i kommunen og inkludere krav til rensing av vaskevann	Sektor teknisk/Miljø	1-2
T4.12	Initiere kampanje på valg av mer miljøvennlig fiskeredskap	Sektor Næring/Næringsforening	3-4
T4.13	Registrering av eierløst avfall fra oppdrettsnæring	Sektor Næring/Næringsforening	3-4
T4.14	Krav til miljøtiltak ved vedlikeholdsarbeid på skip som ligger til kai	Sektor Næring	3-4
T4.15	Initiere profesjonell rydding av strandsonen basert på erfaringer fra blant annet Mausund Feltstasjon	Regionrådet	3-4
T4.16	Etablere økonomisk insentiv for å få gjennomført strandrydding	Sektor teknisk/Miljø /Næringsforening	3-4
Politisk arbeid mot nasjonale myndigheter/fagorganisasjoner			
T4.17	Etablere finansieringsløsning for håndtering av eierløst (på land og til vanns) avfall hvor staten tar et større ansvar	Regionrådet	3-4
T4.18	Bidra til utvidelse av prosjektet «Fishing for litter ² » til å omfatte hele Norge	Regionrådet	3-4
T4.19	Initiere krav til rensing av mikroplast fra tunnelvann og overflatevann i større tettsteder	Regionrådet	1-3

Vedlegg 1

² Fishing For Litter tilbyr deltakende fartøy å levere oppfisket marint avfall gratis i utvalgte havner langs kysten

Alle foreslåtte tiltak fra Work Shop 10.9.2020 (de som er markert i grønt er konkretisert i hoveddokumentet)

Fokusområde «Innkjøp – forbruk – miljøledelse»
Etablere samarbeid og nettverk på innkjøp
Stille miljøkrav ved innkjøp
Velge alternativ emballasje og redskaper der det er mulig
Innføre sjekklister, dokumentere visuelt, tydelige rutiner
Innføre Miljøledelse
Få finansiert forskning og utviklingsprosjekt
ReMidt-skolen for voksne
ReMidt i en rådgiver-rolle
Politisk vilje til å la natur- og miljøfokus være sentralt i planer
Benytte plaststrategien som en veileder for økt kunnskap og mer informasjon ut til innbyggerne
Fokusområde «Kunnskap, informasjon og holdningsskapende arbeid»
Øke søkelyset på holdningsskapende arbeid
Mobilisere befolkningen i forbindelse med høstens TV-aksjon
Samarbeid med media om holdningsskapende arbeid med fokus på plast, avfall og strandrydding
Bruke sosiale medier for å spre budskapet om forbruk, plast og strandrydding
Kunnskapsøkning i befolkningen knyttet til plastens konsekvenser, fokusere på alternativer
Mobilisere Miljøagentene
Få kunnskap om plast og forbruk inn i skoler og barnehager
Kartlegging av holdninger blant entreprenører og andre relevante aktører om en panteordning på plast i byggeprosjekter (a la pant på flasker)
Registrering av herreløst avfall fra oppdrettsnæring
Kampanje på alternativ til rundballeplast (flatsilo)
Fokusområde «Håndtering for gjenvinning av plast»
Etablere lokale utsorteringsløsninger
Etablere maskinell utsorting av plast
Kommunen som testarena for id-merking av plast
Innføre avgifter på bruk av ny plast (EU, nasjonalt)
Krav til produsenter om merking av avfallshåndtering av produkter
Gjennomføre kampanje med pant på innlevert plast
Tjenestegjøring – ta produkter tilbake slik at de ikke kastes, men kan brukes på nytt
Fokusområde «Forhindre forsøpling»
Plan for utskifting av plastgranulat til miljøvennlige produkter (kokos, kork og olivenstein)
Få fram alternativer til produkter med mye mikroplast (husholdning og kosmetikk)
Kampanje på mer miljøvennlig fiskeredskap (krabbeteiner)
Stille krav til transport (mindre vogntog for å redusere mikroplast fra dekk)
Krav til rensing av vaskevann ved etablering av småbåthavner
Pålegg/krav i kommuner – stille krav om å håndtere mikroplast ved vask/rens av tekstiler og utstyr
Krav til vedlikeholdsarbeid på skip som ligger til kai
Etablere profesjonell rydding av strandsonen (eks Mausund Feltstasjon)
Etablere økonomisk insentiv
Få på plass ansvarsordning for herreløst avfall – staten må ta mer ansvar

Vedlegg 2: Deltakerliste Work Shop 10.9.2020

Gruppe	Navn	Rolle	Organisasjon
1 Skaun	<u>Kirsten Vågø</u>	Arbeidsgruppa	Skaun kommune
	Margarita P. Chaccara	Politiker	Skaun kommune
	Håvard Stene-Johansen	Innkjøpsansvarlig	Skaun kommune
	Siri Grytjord	Politiker	Frivillighetssentralen Skaun
2 Orkanger	<u>Atle Wormdal</u>	Arbeidsgruppa	Orkland kommune
	Steffen Larssen	Bedriftsrådgiver	Næringshagen i Orkdalsregion
	Helen Hartel	Rådgiver	Helen Hartel Rådgivning AS
	Lars Wiik	Arbeidsgruppa	Heim kommune
3 Orkanger	<u>Frode Husby</u>		Stena Recycling AS, avd Orkanger
	<u>Morten Solstad</u>	Bedriftsrådgiver	Næringshagen i orkdalsregion
	Aage Schei		Thamsklyngen
	Oddbjørn Bang	Ordfører	Orkland kommune
	Marit Ingvaldsen	Innkjøpsansvarlig	Orkland kommune
	Risvaag		Naturvernforbundet
4 Rindal	Mads Løkeland	Frivilligkoordinator	Frivillighetssentralen Heim
	<u>Lervik</u>		
	<u>Ole Johan Skjærli</u>	Arbeidsgruppa	Rindal kommune
	Lars Jakob Løset	Leder	Rindal Bondelag
5 Hitra	Bjarne Lund	Arbeidsgruppa	Rindal kommune
	Vibeke Langli	Ordfører	Rindal kommune
	<u>Øyvor Helstad</u>	Arbeidsgruppa	Frøya kommune
	Kristin Strømskag	Ordfører	Frøya kommune
Innledere/Arrangører	Anders Bakken	Kommuneplanlegger	Frøya kommune
	Hekland		
	Lars Hammerstad	Politiker	Hitra
	Ida Nasset	Arbeidsgruppa	Hitra kommune
	Ole L. Haugen	Ordfører	Hitra
	1 deltager		Mausund Feltstasjon
	1 deltager		Mausund Feltstasjon
	Arne Kristian Mo	Arbeidsgruppa	ReMidt
Erik Prytz Reitan	Innleder	ReMidt	
Anna Sara Fjeld	Innleder	Framtiden i Våre Hender	
Hanna Tangvald	Innleder	Fredrikstad kommune	
Gunhild Flaamo	Prosjektleder	Rambøll	